

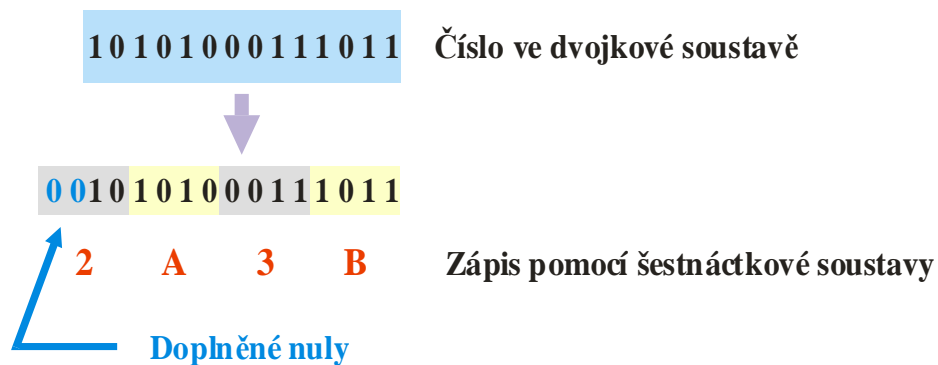
Práce s čísly

v aritmetické jednotce počítače

(Opakování)

Dvojková, osmičková a šestnáctková soustava (1)

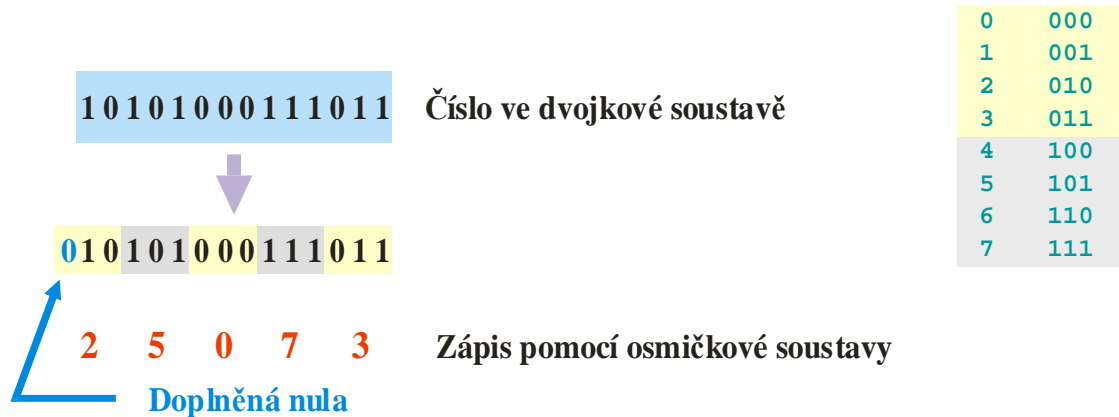
- Osmičková nebo šestnáctková soustava se používá ke snadnému zápisu binárních čísel.

0	0000
1	0001
2	0010
3	0011
4	0100
5	0101
6	0110
7	0111
8	1000
9	1001
A	1010
B	1011
C	1100
D	1101
E	1110
F	1111

Dvojková, osmičková a šestnáctková soustava (2)

- Osmičková nebo šestnáctková soustava se používá ke snadnému zápisu binárních čísel.

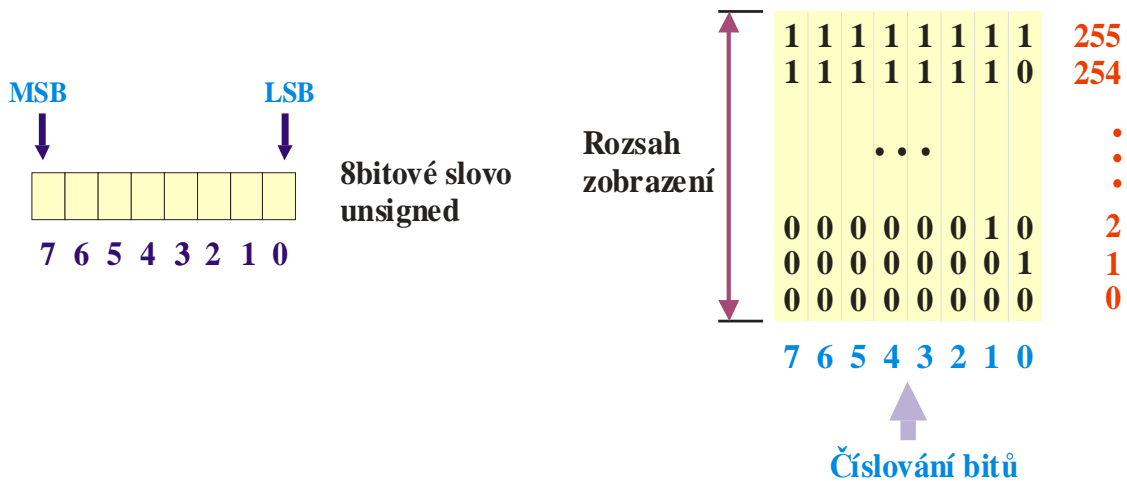

Způsoby zobrazení čísel

- Podle rozsahu a způsobu použití mohou být čísla uložena v některém z následujících formátů:
  - Celá čísla bez znaménka (unsigned integer).
  - Celá čísla se znaménkem (signed integer).
  - Celá čísla v BCD kódu.
  - Čísla v pohyblivé řádové čárce (float).
- Každý formát má při provádění aritmetických operací různá omezení, která musí programátor respektovat.

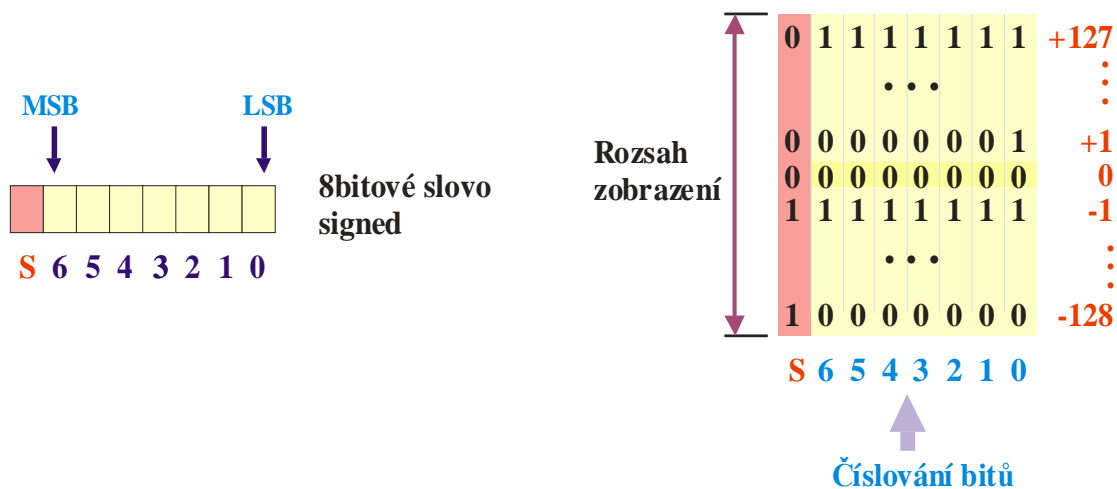
Čísla „unsigned integer“

- Na **n** bitech lze zobrazit číslo v rozsahu $0 \dots 2^n - 1$.

Čísla „signed integer“

- Pro záporná čísla se používá doplňkový kód.
- Na **n** bitech lze zobrazit číslo v rozsahu $-2^{n-1} \dots 2^{n-1} - 1$.

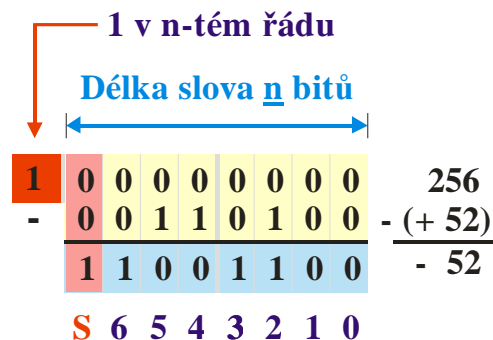

Odvození čísla „signed integer“

- Pro zobrazení na **n** bitech:

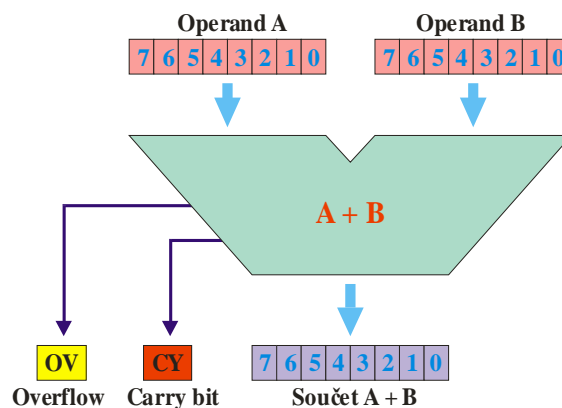
Kladné číslo se odečte od čísla 2^n (tj. **1** v řádu, který je mimo rozsah zobrazení).

Příklad: číslo -52:

Jednoduchá sčítačka

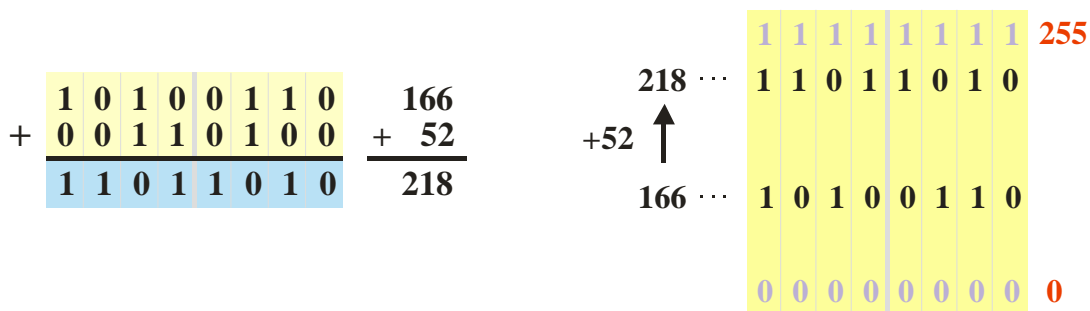
- Sčítačka (a odčítačka) pro 8bitová čísla integer.
- Kromě 8bitového výsledku generuje dva příznakové bity:
  - **Carry bit** – přenos do vyššího řádu.
  - **Overflow** – příznak přetečení čísel signed integer.

Sčítačka pracuje stejně s čísly unsigned integer i signed integer (!).

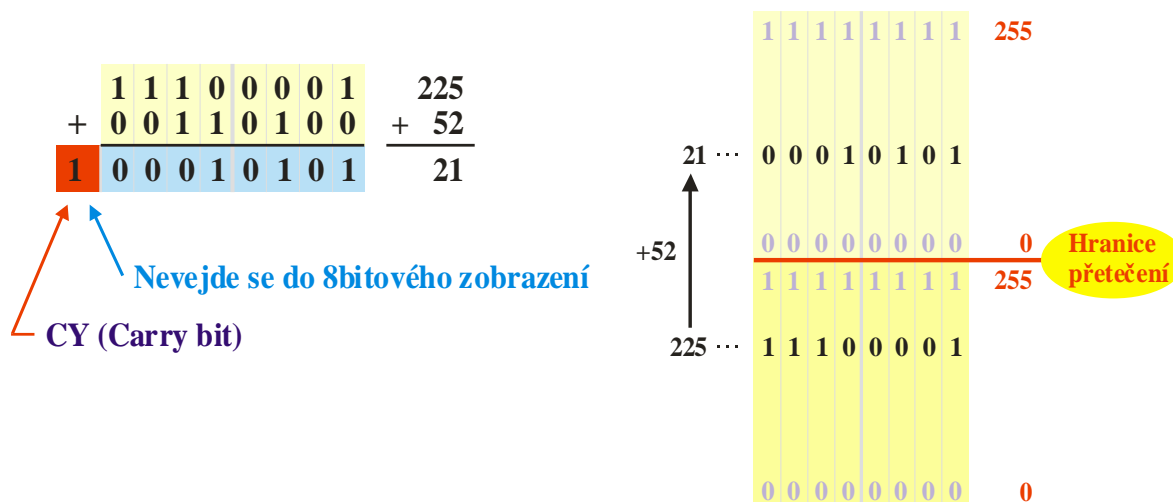
Sečítání čísel „unsigned integer“

- Délka slova operandů i výsledku je omezena na 8 bitů

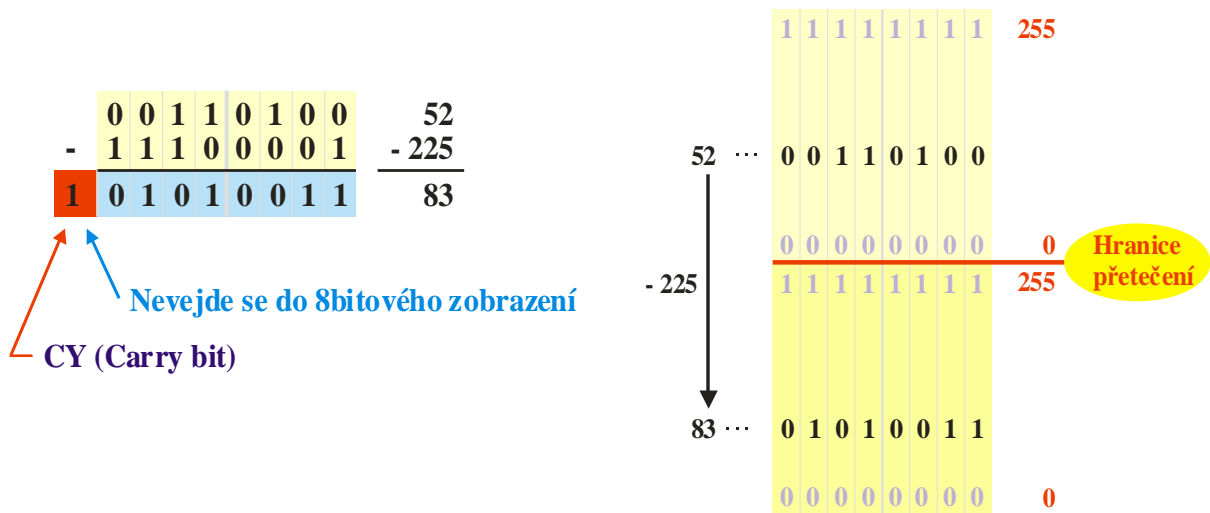
Sečítání čísel „unsigned integer“

- Při překročení rozsahu zobrazení dojde k přetečení ⇒ dostaneme nesprávný výsledek.
- Přetečení je indikováno příznakovým bitem **CY**.

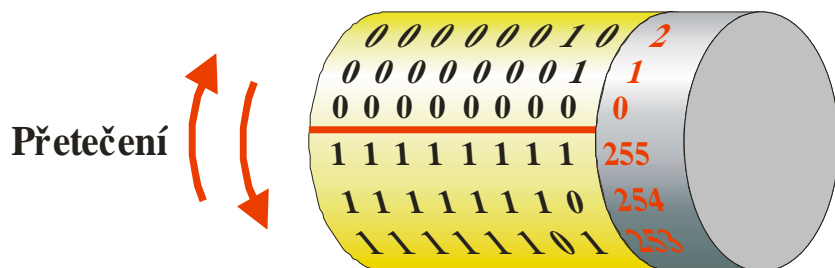
Odečítání čísel „unsigned integer“

- Při překročení rozsahu zobrazení dojde k přetečení ⇒ dostaneme nesprávný výsledek.

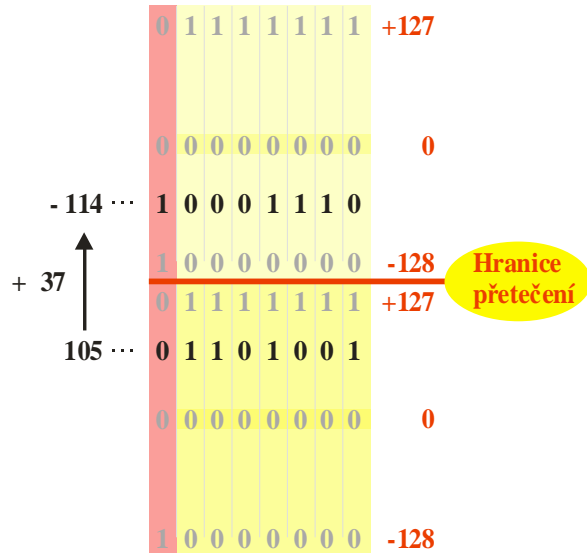
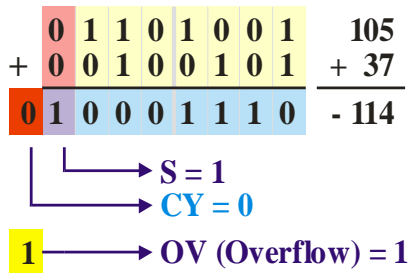
Rozsah zobrazení pro „unsigned integer“

- Hranice přetečení (pro 8bitové zobrazení) je mezi čísly 0 a 255.

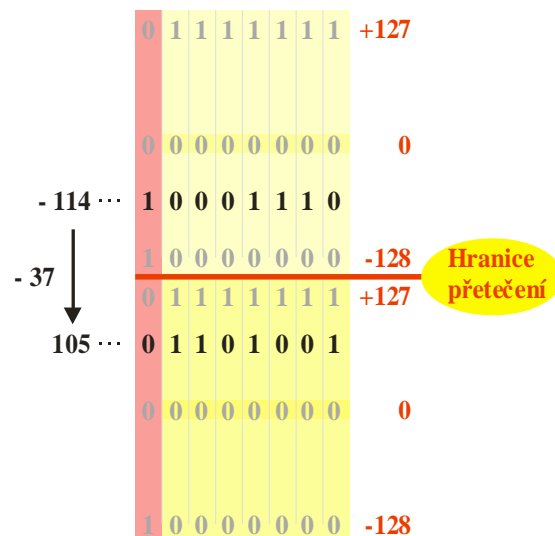
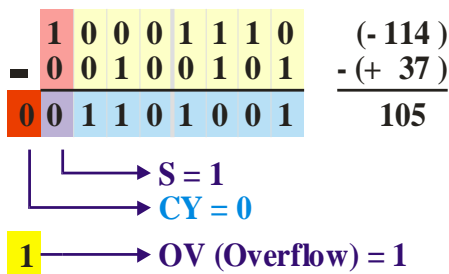
Sečítání čísel „signed integer“

- Přetečení je indikováno příznakovým bitem Overflow (OV).

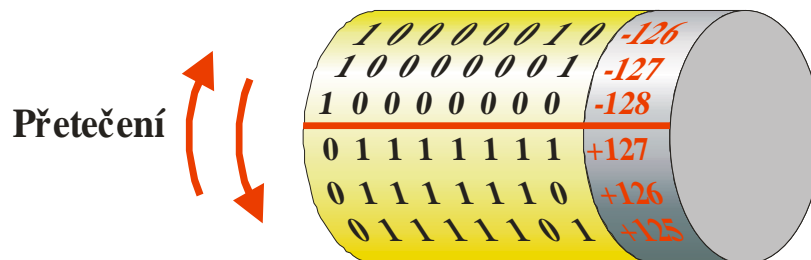
Odečítání čísel „signed integer“

- Přetečení je indikováno příznakovým bitem Overflow (OV).

Rozsah zobrazení pro „signed integer“

- Hranice přetečení (pro 8bitové zobrazení) je mezi čísly +127 a -128.

Podmínky pro nastavení bitu OV

Příznakový bit **OV** se nastavuje podle typu operace a znamének operandů a výsledku.

Znaménko 1. operandu	Znaménko 2. operandu	Znaménko výsledku	Operace	OV
+	+	+	ADD	0
+	+	-	ADD	1
-	-	-	ADD	0
-	-	+	ADD	1
+	-	+	SUB	0
+	-	-	SUB	1
-	+	-	SUB	0
-	+	+	SUB	1
+	-	×	ADD	0
-	-	×	SUB	0
+	+	×	SUB	0

Shrnutí (1)

- Sčítačka pracuje stejně s čísly signed i unsigned.
- Výsledek a význam bitů **CY** a **OV** se liší podle toho, jsou-li operandy interpretovány jako číslo signed nebo unsigned.

$ \begin{array}{r} 11100001 \\ + 00110100 \\ \hline 100010101 \end{array} $	$ \begin{array}{r} 225 \\ + 52 \\ \hline 21 \end{array} $	$ \begin{array}{r} - 31 \\ + 52 \\ \hline 21 \end{array} $
CY = 1 OV = 0	Unsigned	Signed

Shrnutí (2)

- Sčítačka pracuje stejně s čísly signed i unsigned.
- Výsledek a význam bitů **CY** a **OV** se liší podle toho, jsou-li operandy interpretovány jako číslo signed nebo unsigned.

$ \begin{array}{r} 01101001 \\ + 00100101 \\ \hline 010001110 \end{array} $	$ \begin{array}{r} 105 \\ + 37 \\ \hline 142 \end{array} $	$ \begin{array}{r} 105 \\ + 37 \\ \hline - 114 \end{array} $
CY = 0 OV = 1	Unsigned	Signed

Porovnávání čísel integer

- Při porovnávání se musí rozlišovat mezi čísly unsigned a signed.

1 1 1 0 0 0 0 1 A = 225

0 0 1 1 0 1 0 0 B = 52

Unsigned: $A > B$

Pro unsigned se používají operace „nad“ a „pod“ (above / below).

1 1 1 0 0 0 0 1 A = -31

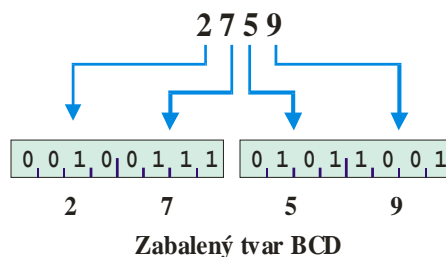
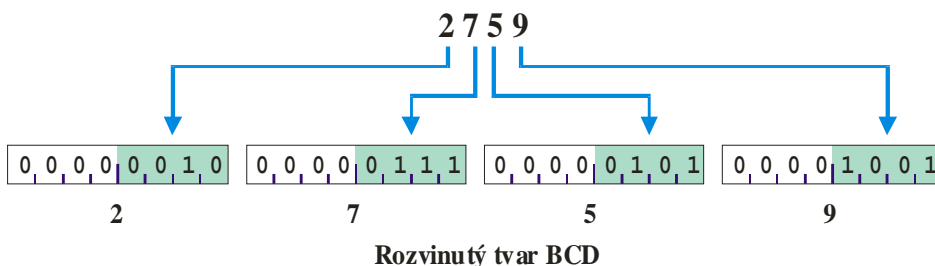
0 0 1 1 0 1 0 0 B = 52

Signed: $A < B$

Pro signed se používají operace „větší“ a „menší“ (greater / less).

BCD kód

- Jednotlivé dekadické číslice se ukládají v binárním tvaru.

Sečítání BCD čísel (1)

- Musí se provádět dekadická korekce:

Příklad: $3 + 5 = 8$

Sečtení (ADD)

0	0	0	0	0	0	1	1	3
0	0	0	0	0	1	0	1	+ 5
0	0	0	0	1	0	0	0	8 < 9

H → **H = 0**

Dekadická korekce (DAA)

0	0	0	0	1	0	0	0	8
0	0	0	0	0	0	0	0	+ 0
0	0	0	0	1	0	0	0	8

H → **H = 0**

H = Half Carry

H = 0, 8 < 9

⇒ DAA neprovede úpravu výsledku

Sečítání BCD čísel (2)

- Musí se provádět dekadická korekce:

Příklad: $7 + 5$

Sečtení (ADD)

0	0	0	0	0	1	1	1	7
0	0	0	0	0	1	0	1	+ 5
0	0	0	0	1	1	0	0	C > 9

H → **H = 0**

Dekadická korekce (DAA)

0	0	0	0	1	1	0	0	C
0	0	0	0	0	1	1	0	+ 6
0	0	0	1	0	0	1	0	12

H → **H = 1**

H = Half Carry

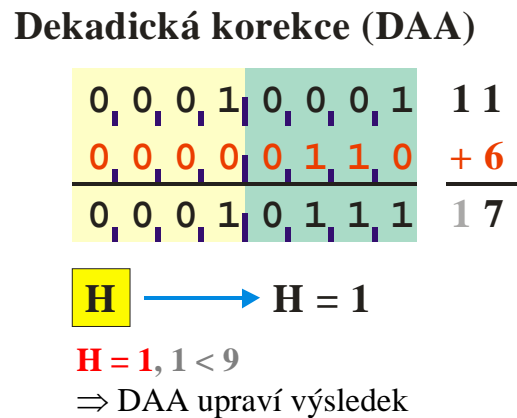
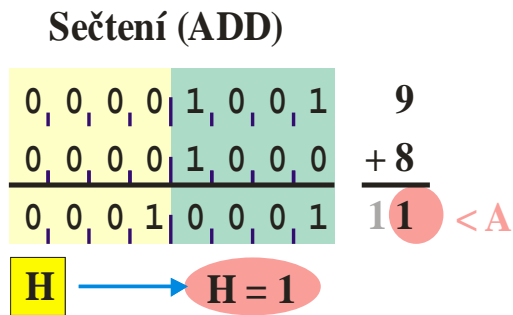
H = 0, C > 9

⇒ DAA upraví výsledek

Sečítání BCD čísel (3)

- Musí se provádět dekadická korekce:

Příklad: $9 + 8$

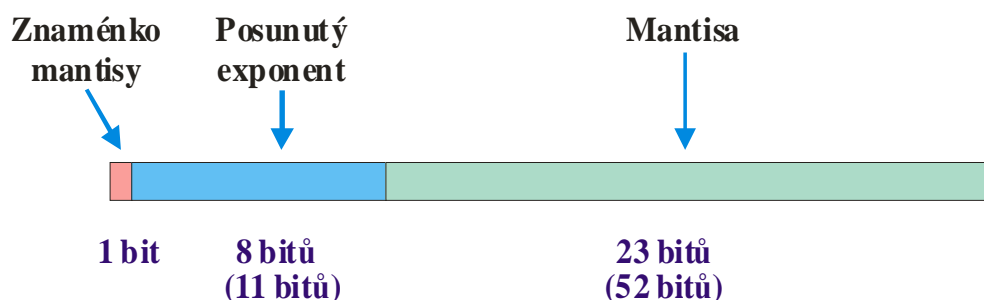

Číslo v pohyblivé řádové čárce

- Před uložením jsou převedena do normalizovaného tvaru:

$$1.ddd\dots d \times 2^{\text{exp}}$$

- Formát uloženého čísla (podle IEEE 854):
  - Podle přesnosti je číslo uloženo na 32 nebo 64 bitech.

Převod čísla do normalizovaného tvaru

- Příklad: normalizace čísla $+6.625_{10}$.

$$+6.625_{10} = 110.101_2$$

- Normalizovaný tvar:

$$110.101 = 1.10101 \times 2^2$$

Dvojkový exponent

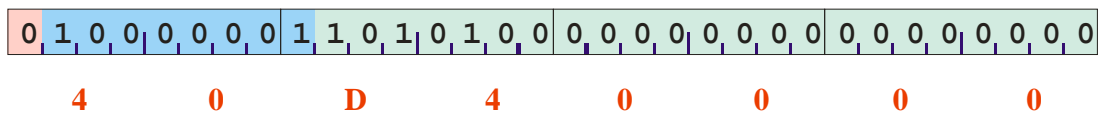
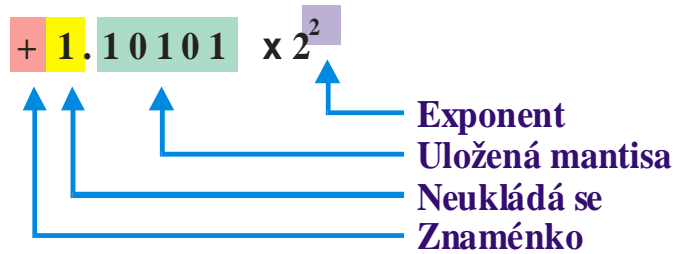
- Exponent se ukládá na 8 (resp. 11) bitech v posunutém tvaru.

$$\text{Posunutý exponent} = \text{Exponent} + 127$$

Exponent	Posunutý exponent
Zvláštní význam	1111 1111
+ 127	1111 1110
+ 1	1000 0000
0	0111 1111
- 126	0000 0001
Zvláštní význam	0000 0000

Mantisa

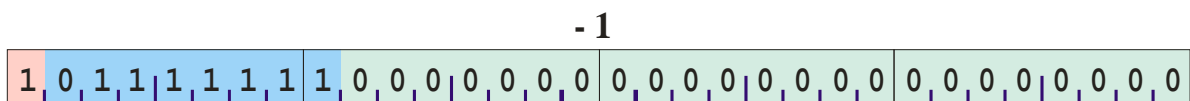
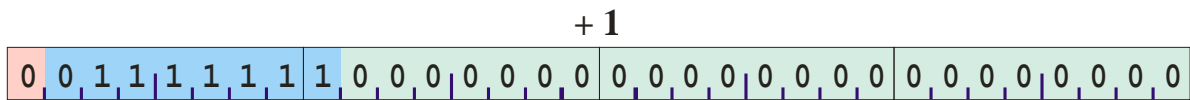
- Zobrazuje se v přímém kódu.
- Číslice **1** před řádovou čárkou se neukládá.

Úplné zobrazení čísla 6.625 ⇒ 40D40000

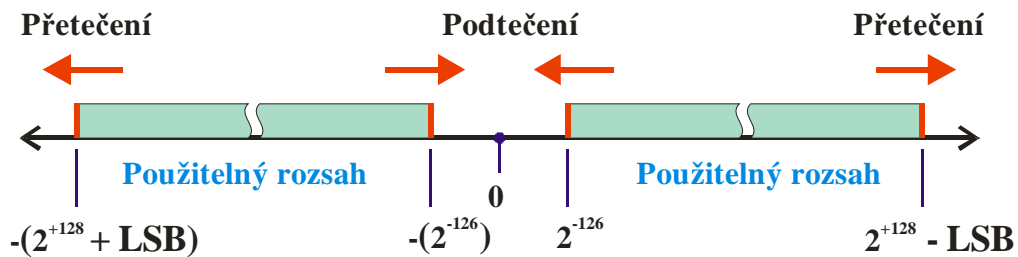
Příklady zobrazení (1)

$$1 = 1.0 \times 2^0$$

Rozsah zobrazení

Speciální kombinace exponent/mantisa

Exponent	Mantisa	Význam
0000 0000	000...0	± 0 (Nula)
0000 0000	... 1 ...	„Denormal“
1111 1111	000...0	$\pm \infty$ (Nekonečno)
1111 1111	... 1 ...	NaN (Not a Number)

